

KÚRIA

Bfv.I.1171/2011/5.szám

A Kúria Budapesten, 2012. év január hó 10. napján megtartott nyilvános ülésen meghozta a következő

v é g z é s t:

Az emberölés büntette miatt a terhelt és társa ellen folyamatban volt büntető ügyben az I. rendű terhelt által benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálva a Fővárosi Bíróság 14.B.1307/2009/49. számú ítéletét az I. rendű terhelt vonatkozásában hatályában fenntartja.

A felülvizsgálat során felmerült 4.210 (négyezer-kétszázöt) forint bűnügyi költséget az állam viseli.

A végzés ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyben sem az indítvány előterjesztője, sem azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

I n d o k o l á s :

A Fővárosi Bíróság a 2010. szeptember 27-én kihirdetett és perorvoslatok hiányában ugyanezen a napon első fokon jogerőre emelkedett 14.B.1307/2009/49. számú ítéletével az I. rendű terheltet bűnösnek mondotta ki a Btk. 166. §-ának (1) bekezdésében meghatározott emberölés büntetében, és ezért, mint visszaesőt, 10 év börtönbüntetésre és 10 év közügyektől eltiltásra ítélte. Korábban jogerősen kiszabott szabadságvesztésének töltése során engedélyezett feltételes szabadságát megszüntette, és a feltételes szabadságra bocsátásból kizárta. Az általa előzetes fogva tartásban töltött időt a szabadságvesztésbe beszámította. Járulékos

kérdésekről rendelkezett, és a felmerült bűnügyi költségből 454.676 Ft megfizetésére kötelezte a terheltet.

A személyi körülmények, illetőleg a terhelt korábbi elítélései tekintetében rögzítette, hogy nevezett vízvezeték-szerelő szakképzettséggel rendelkezik, alkalmi munkásként 120.000 Ft havi jövedelme volt. Élettársi kapcsolatban élt a II. rendű terhelttel. Kiskorú gyermeke nincsen, vagyontalan.

Büntetett előéletű, a Fővárosi Bíróság a 2006. február 9-én jogerőre emelkedett 4.B.538/2002/67. számú ítéletével életveszélyt okozó testi sértés büntette és más bűncselekmények miatt, halmazati büntetésül 7 év 6 hónap börtönbüntetésre és 10 év közügyektől eltiltásra ítélte.

A szabadságvesztés töltéséből 2008. november 3-án 2010. szeptember 17-ig terjedően feltételes szabadságra bocsátották.

A terhelt a bűncselekmény elkövetésekor nem szenvedett és jelenleg sem szenved az elmeműködés olyan kóros elmeállapotában - így különösen elmebetegségben, szellemi leépülésben, tudatzavarban, vagy személyiségzavarban - amely képtelenné tette volna, vagy korlátozta volna abban, hogy cselekménye társadalomra veszélyes következményeit felismerje, illetve, hogy e felismerésnek megfelelően cselekedjék.

Tényállásként a Fővárosi Bíróság lényegében az alábbiakat állapította meg.

Az I. rendű terhelt 2008. december 22-től B. egy vállalkozás munkásszállásán lakott. 2008. szeptemberétől ugyanitt lakott a sértett, kezdetben egyedül, majd 2008. október közepétől élettársával a II. rendű terhelttel együtt. A sértett és élettársa között a viszony 2008. decemberétől megromlott, mivel a sértett féltékeny lett, az újonnan beköltözött I. rendű terheltre.

A II. rendű terhelt hasadásos elmezavar üldöztetési téves eszmékkel jellemzett - beszámítási képességét közepesen korlátozó - formájában szenved. Állapotát a hasadásos elmezavar maradványtünetei, - az ún. negatív tünetek, érzelmi zavarok, a spontaneitás és a kezdeményezőkézség hiánya, a szociális degradáció - jellemzik.

A sértett és a II. rendű terhelt között a viták egyre gyakoribbá váltak. Az egyik vita után a sértett a II. rendű terheltet hátrányos színben feltüntető bejelentést tett a gyámhivatalhoz azért, hogy nevezett ne hozhassa ki állami gondozásba vett két kiskorú gyermekét karácsonyra az intézetből.

A viták következtében a sértett és élettársa között a kapcsolat végül oly mértékben megromlott, hogy a II. rendű terhelt 2009. január 10-én elköltözött a sértettől.

Az élettársi kapcsolat megszakítását követően a II. rendű terhelt szexuális kapcsolatot létesített az I. rendű terhelttel, majd 2009. január 12. napján beköltözött annak szobájába. A II. rendű terhelt a sértett karácsony előtti bejelentéséről 2009. január 15. napján értesült a családgondozótól. Az felháborította és beszámolt a történekről új élettársának, az I. rendű terheltnak is. Ezt követően az I. rendű terhelt és a sértett között a történekek miatt többször alakult ki szóváltás.

2009. január 16-án 01.00 óra körül a munkásszálló második emeleti folyosóján az ittas állapotban lévő I. rendű terhelt összetalálkozott a szállásra bolti bevásárlásból visszaérkező sértettel, akivel ismételten szidalmazni kezdték egymást, majd a terhelt nagy erővel, jobb ököllel arcon ütötte a sértettet, aki a falnak esett.

Ezt követően még legalább három-négy alkalommal ugyancsak nagy erővel megütötte a sértett fejét. Miután a sértett térdre rogyott, legalább négy esetben nagy erővel fejbe rúgta őt, amitől a sértett eszméletlen állapotban a földre esett.

Az I. rendű terhelt ekkor a sértettet behúzta a folyosóról a zuhanyozóba, ott a ruhában lévő sértettet hideg vízzel lelocsolta. Ezt követően bement a szobájukba, felkeltette az alvó II. rendű terhelten és elmondta neki, hogy „elintézte a sértettet, aki bent van a zuhanyozóban”, elmondta azt is, hogy tiszta vér a folyosó. Megkérte, hogy hozzon a vér eltakarításához szükséges takarítószeret. A II. rendű terhelt a felszólításnak eleget tett, felmosóvödröt, felmosófát valamint fertőtlenítőszeret vett magához, és felmosta a folyosó padozatán lévő vért. Eközben az I. rendű terhelt a falat törölte le.

Az I. rendű terhelt által közöltek, valamint a folyosón észlelte alapján a II. rendű terheltnak tudomása volt arról, hogy az I. rendű terhelt által bántalmazott sértettnak a sérülése miatt azonnali segítségre lenne szüksége. Ennek ellenére a sértett állapotáról nem győződött meg, és nem nyújtott számára segítséget.

A sértett a bántalmazás következtében kétoldali szemgödörtájéki vérömleny formájában jelentkező lágyrész-zúzódást, a homlok bőrének jobb szemöldök feletti területén nagy kiterjedésű zúzott-repesztett sérülést, a fejtető jobb oldalán a fali tájékon 1 cm hosszú repesztett sérülést, mindkét halántékizom vérbeszűrődés jellegű zúzódását, a bal szemüreg alsó falának törését, a bal szemgolyóhoz tartozó szemizom bevérzését, az agy nyakszirti tájékához tartozóan

a lágyburok lemezei közötti bevérzést és az életfontosságú agytörzsi központokban rázódasos és zúzódasos sérüléseket szenvedett.

Mindezen sérülés hatására 2009. február 3. napján a kialakult diffúz agykárosodás és a hozzá társult heveny vérkeringési és légzési elégtelenség miatt életét veszítette. Az életfontos agytörzsi központok rázódása és zúzódása következtében kialakult súlyos sérülése miatt a sértett halála az intenzív terápia ellenére befolyásolhatatlanul és elkerülhetetlenül következett be.

A jogerős határozat ellen a Be. 416. § (1) bekezdés b) pontja alapján, a bűncselekmény törvénysértő minősítése, és ezzel összefüggően törvénysértő büntetés-kiszabás miatt az I. rendű terhelt élt felülvizsgálati indítvánnyal, cselekményének az anyagi jogszabályoknak megfelelő minősítése, és büntetésének enyhítése érdekében.

Utóbb részletesen kiegészített indítványában lényegében arra hivatkozott, hogy a Legfelsőbb Bíróság 15. számú Irányelvében kifejtettekhez képest a Fővárosi Bíróság az alanyi és tárgyi tényezők téves értékelésével helyezkedett arra az álláspontra, hogy a cselekmény élet elleni bűncselekményt valósított meg. Ezért törvénysértő a kiszabott büntetés is.

A tárgyi oldalon ugyanis, az emberöléshez az irányelv általában valamilyen eszköz használatát tartja tipikusnak. Ugyanakkor megállapítást nyert, hogy ez jelen esetben szóba sem jöhet. Nem vette figyelembe a bíróság, hogy a sértettel a viszonya feszült volt, a sértett kifejezetten ellenséges volt vele szemben. A II. rendű terhelt és a sértett közötti, megromlott kapcsolatban a sértett szóban, lelkiileg próbált hatni a II. rendű terheltrre, aki ez ellen védtelennek bizonyult. Természetes volt, hogy élettársát ezzel szemben megvédje.

A tárgyi tényezőkből megállapítható, hogy a sérülések okozása után sem törekedett a halálos eredmény elérésére, sőt - kiemelve, hogy élet elleni bűncselekmény elkövetőjének a segítségnyújtás nem törvényi kötelezettsége - ha nem is hívta a mentőket, de nem maradt közömbös, megmosta a sértettet, hogy meggyőződjön él-e még. A helyszínről sem menekült el, hanem a szobájába tért vissza.

A szóváltásuk során a sértett a II. rendű terheltet szidalmazta. A cselekmény hirtelen alakult ki, és a történetek nála erősen felindult állapotot eredményeztek. Miután hosszú tartamú feltételes szabadság alatt állt, szabadulásától egész magatartásával arra törekedett, hogy az újabb bűncselekményektől tartózkodjon, és a korábbi büntetés hátra lévő részét se kelljen letöltenie.

Mindezen tárgyi és alanyi körülményekből csak arra vonható következtetés, hogy a sértett halálát semmiképpen sem kívánta, és abba nem is nyugodott bele. Ekként a cselekmény helyesen halált okozó testi sértés büntettének [Btk. 170. § (1) bekezdése és (6) bekezdés II. fordulata] minősül, és e minősítés mellett a kiszabott büntetés is törvénysértően súlyos.

A Legfőbb Ügyészség BF.3082/2011. számú átiratában a felülvizsgálati indítványt alaptalannak tartva, a támadott ítélet hatályban tartását indítványozta.

Az átiratban kifejtettek szerint a Fővárosi Bíróság az elkövetés módjára, a nagyszámú, súlyos, a sértett halálát eredményező fejsérülésekre tekintettel megalapozottan minősítette a cselekményt eshetőlegesen szándékkal elkövetett emberölés büntettének. A kiszabott büntetés nem törvénysértő. A felülvizsgálatot tehát sem a Be. 416. § (1) bekezdés b) pontja szerinti, sem egyéb ok nem alapozza meg.

A nyilvános ülésen a terhelt kiegészített felülvizsgálati indítványát fenntartotta, és a védő is az indítványnak megfelelő határozat meghozatalát kérte, a Legfőbb Ügyészség képviselője szintén az átiratukkal egyezően nyilatkozott.

A támadott ítélet felülvizsgálata indokolt.

Az indítványban hivatkozott Be. 416. § (1) bekezdés b) pontja szerint ugyanis - egyebek mellett - felülvizsgálati ok, ha a bűncselekmény törvénysértő minősítése miatt törvénysértő büntetést szabtak ki.

A Kúria a megtámadott határozatot a Be. 423. §-a (1), (4) és (5) bekezdésének megfelelően az indítvánnyal élő I. rendű terhelt tekintetében a jogerős határozatban megállapított tényállás alapul vételével a felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott részében, az indítványban megjelölt okból, továbbá hivatalból, a Be. 416. § (1) bekezdés c) pontjában foglalt [tételesen a Be. 373. § 1) bekezdés I/b és c) pontja és II-IV. pontja szerinti] abszolút eljárásjogi okok tekintetében vizsgálta felül.

A hivatalból tartott vizsgálat során feltétlen hatályon kívüli helyezést eredményező eljárási szabálysértést nem észlelt, ilyenre maga az indítványozó sem hivatkozott.

Érdemi vizsgálatának eredményeként a felülvizsgálati indítványt nem találta alaposnak.

A szándékos emberölés és a testi sértés elhatárolásának szempontjait a Legfelsőbb Bíróság 15. számú Irányelve tartalmazza.

Ezt a gyakorlatában a jogutód Kúria is irányadónak tekinti. Az elhatárolás alapja a szándék terjedelme.

A szándékos emberölés elkövetője előre látja a halálos eredmény lehetőségét, és ezt kívánja, de ebbe legalább belenyugszik, az eredmény tekintetében legalább közömbös.

A halált okozó testi sértés esetén a szándék csak a testi sértés okozására terjed ki, az eredmény tekintetében pedig az elkövetőt - jellemzően negligencia formájában jelentkező - gondatlanság terheli. E cselekmény esetén az elkövető a halálos eredményt többnyire azért nem látja előre, mert a tőle elvárható figyelmet elmulasztja.

A 15. számú Irányelv arra mutat rá, miszerint annak eldöntése, hogy az elkövető tudata átfogta-e a halálos eredmény bekövetkezésének lehetőségét, és ezzel kapcsolatban közömbös maradt-e, avagy csupán a testi sértésre terjed ki a szándéka; a cselekmény alanyi és tárgyi tényezőinek hiánytalan feltárása és ezek egymással kölcsönhatásban értékelése mellett lehetséges.

A felülvizsgálati eljárásban irányadó tényállásból kitűnik, hogy a lehetséges mértékben megtörtént a cselekmény tárgyi és alanyi tényezőinek feltárása. Az ítélet valóban nem adott számot ezeknek a tényezőknek az értékeléséről, ezzel azonban eljárási szabálysértést (főként felülvizsgálatot megalapozó szabálysértést) nem vétett. Az első fokon jogerős ítéletek részletes indokolása ugyanis - függetlenül attól, hogy milyen cselekményben kerül sor a bűnösség megállapítására, és a bíróság milyen súlyú joghátrányt alkalmazott - mellőzhető. Ilyenkor elégséges, ha az ítélet a tényállást és az alkalmazott jogszabályokat rögzíti [Be. 259. § (1) bekezdése].

A feltárt tárgyi és alanyi tényező kölcsönös értékelését így a Kúriának is el kellett végeznie, és ennek alapján kellett döntenie a felülvizsgálat megalapozottságáról.

Mindenek előtt azt kell leszögezni, hogy a Btk. 25. §-ában foglalt rendelkezésnek megfelelően a terhelt önhibájából eredő ittasságának a felismerési képességet korlátozó hatását a szándék terjedelmének megítélésénél nem lehet figyelembe venni, azt a szeszest italtól nem befolyásolt elkövetővel azonosan kellett megítélni.

A tárgyi oldalon annak a körülménynek, hogy a sértett életének kioltását eredményező bántalmazás nem eszköz alkalmazásával történt, nem lehet olyan jelentőséget tulajdonítani, ami feltétlenül kizárná az ölési szándékot.

Jelentősége van az elkövetés konkrét módjának, ezen belül

- az erő kifejtés mértékének,

- az erő kifejtés esetleges ismétlődésének folyamatosságának,
- annak, hogy az erő kifejtés irányzott-e vagy sem,
- jelentősége van a sérülés helyének, jellegének, amit az összes erőbehatással összefüggésben kell értékelni.

A fejre irányuló nagy erejű erőbehatás köztudottan életfontosságú szervek elleni támadást jelent. Ilyenkor a halálos eredmény előre látása az elkövető részéről legalábbis rendszerinti.

Az elkövetés utáni magatartás is következtetési alap lehet arra, hogy felismerte-e az elkövető a sértett halálának lehetőségét, és ezzel kapcsolatban közömbös maradt-e.

Az alanyi tényezők körében a cselekmény motívuma a meghatározó jelentőségű.

Az alanyi- és tárgyi tényezőket egyenként és összességben a fentiek szerint értékelve, a Kúria okszerűnek találta a Fővárosi Bíróság által arra vont következtetését, hogy a terhelt a cselekményt eshetőlegesen ölési szándékkal valósította meg.

A terhelt szándéka eredetileg nyilvánvalóan a sértett bántalmazására, nem pedig kifejezetten a megölésére irányult. Cselekményének motívuma az élettársát, II. rendű terheltet a sértett részéről ért érzelmi sérelem, - amelyet élettársa hatására fokozottan átérzett - megtorlása volt. Indulatát az ittassága fokozta olyan mértékűvé, amely azután a még álló helyzetben lévő sértett fejének összesen három-négy alkalommal, nagy erővel történt megütésében, majd a térdre rogyó sértett fejének legalább négy esetben nagy erővel történt megrúgásához vezetett.

E bántalmazás nem csak összhatásában, hanem egy ütés és egy rúgás vonatkozásában önmagában is alkalmas volt az agytörzsi központok ténylegesen bekövetkezett sérülésének előidézésére.

Bár e szándéka hirtelen alakult ki, ami nyilván korlátozta a következmények körültekintő mérlegelését, a folyamatában rendkívül durva, kitartó, a többszörös csonttöréseken túlmenően többszörös agysérülést eredményező bántalmazás során a terheltnek fel kellett ismernie, és ténylegesen fel is ismerte, hogy e bántalmazás a sértett halálát eredményezheti. Cselekményét a halál bekövetkezésének lehetőségét látva, és abba belenyugodva valósította meg.

Ennek nem szól ellene az sem, hogy a súlyosan sérült, vérző, magatehetetlen, eszméletlen sértettet a bántalmazás után a folyosói zuhanyozóba húzta és hideg vízzel lelocsolta, majd ott magára hagyta.

Ekként a terhelt cselekményének emberölés büntettként minősítése

törvényes, és más a büntetés kiszabására kiható anyagi jogszabálysértés sem állapítható meg. Ennek hiányában viszont - mivel önmagában a jogerősen kiszabott büntetés felülvizsgálat tárgya nem lehet - a büntetés vizsgálatára nem kerülhetett sor.

Egyébként rá kell mutatni arra is, hogy az indítványozott eltérő minősítés megállapítása mellett sem kerülhetett volna sor a terhelttel szemben lényegesen enyhébb büntetés kiszabására. Ebben az esetben ugyanis az alacsonyabb büntetési tétel keret mellett kiemelkedő súllyal jelentkezett volna az, hogy a testi épség elleni bűncselekmények tekintetében a terhelttel, mint a Btk. 137. § 15. pontja szerinti különös visszaesővel szemben kell a büntetést kiszabni. Az ennek megfelelően a Btk. 97. § (1) bekezdése szerint felemelt büntetési keretnél pedig igen nyomatékos súlyosító körülményként jelentett volna az, hogy különös visszaesését életveszélyt okozó testi sértés büntette miatt kiszabott hosszú tartamú szabadságvesztés alapozza meg.

A kifejtettekre figyelemmel a Kúria a felülvizsgálati indítványt alaptalannak találta, ezért a Fővárosi Bíróság támadott határozatát az I. rendű terhelt tekintetében a Be. 426. §-ának alkalmazásával hatályában fenntartotta.

A felülvizsgálat során kirendelt védői díjként felmerült bűnügyi költséget az állam viseli [Be. 429. § (1) bekezdése].

A végzés elleni fellebbezést a Be. 3. §-ának (4) bekezdése, felülvizsgálatának lehetőségét pedig a Be. 416. § (4) bekezdésének b) pontja zárja ki. Az ismételt felülvizsgálati indítvány tilalmáról a Be. 418. §-ának (3) és 421. §-ának (3) bekezdése rendelkezik.

A Kúria határozatát a Be. 420. §-ának (1) bekezdésének megfelelően nyilvános ülésen hozta meg.

Budapest, 2012. január 10.

Dr. Belegi József s. k. a tanács elnöke, Dr. Szabó Péter
s. k. előadó bíró, Dr. Mészár Róza s. k. bíró

A kiadmány hitelélül:

Mátyás Gyöngyi
bírószági ügyintéző